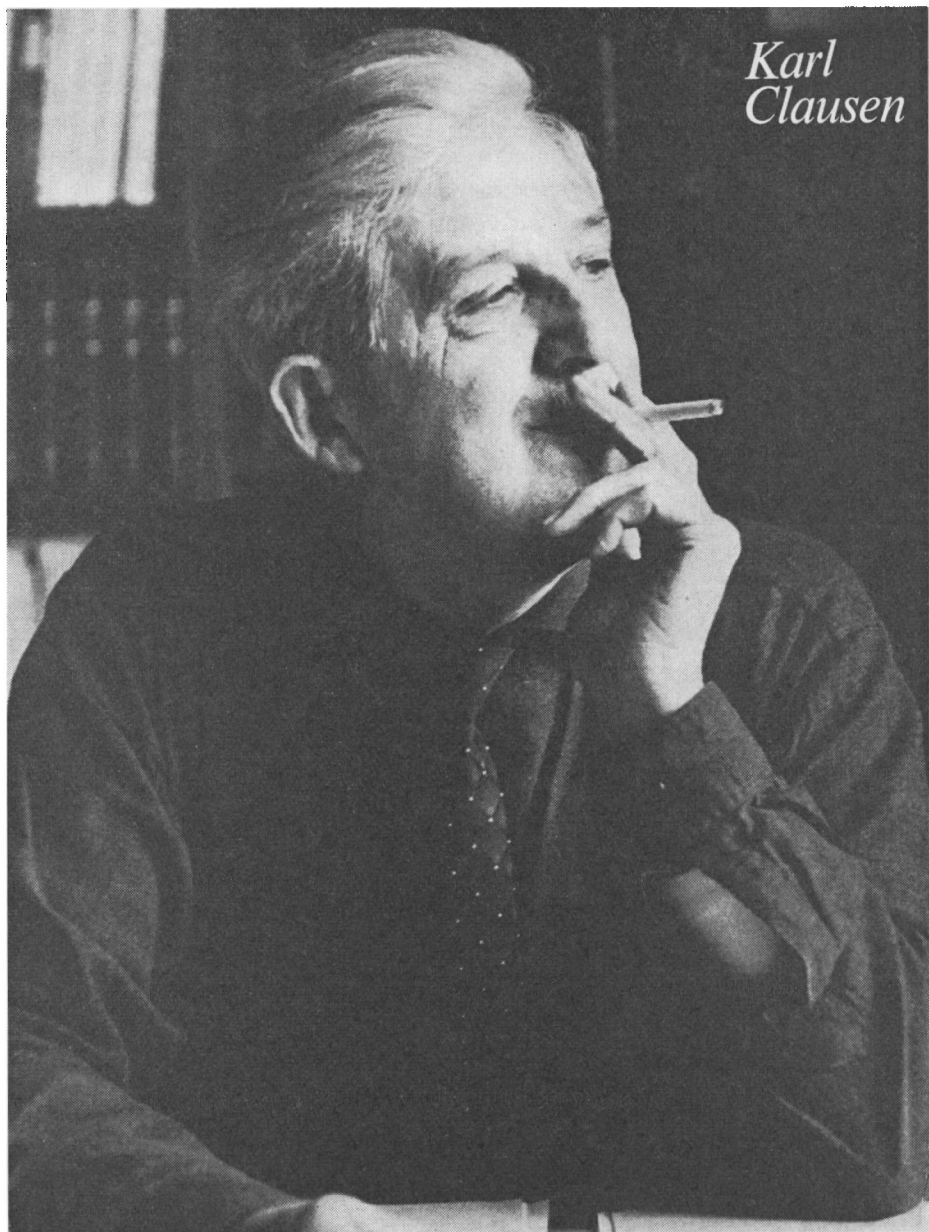

*Karl
Clausen*

Karl Clausen (15/8 1904 – 5/12 1972) er født i Åbenrå, en by der i hans barndom og ungdom var gennemsyret af den nationale og politiske kulturkamp, hvis fysiske hovedsymboler var det tyske gymnasium for bedre folks børn og »Folkehjem« som samlingssted for den mere folkelige danske bevægelse. Denne by og dette kulturmøde kom til at præge hele hans liv og størsteparten af hans forsker-

arbejde. Han følte sig vist aldrig rigtigt hjemme i den københavnske akademiker- og skoleverden, i hvilken han tilbragte en stor del af livet (1929–63) som lærer i tysk og sang ved forskellige gymnasier og seminarier – og hvor han kom til at yde en ikke ringe indsats som komponist (bl. a. en skoleopera i 1934), lærer i korsang og kordirigent. Fra slutningen af denne udlændighedsperiode stammer et af hans hovedværker, bestillingsarbejdet »Dansk folkesang gennem 150 år« (1958), der udkom som en af statsradiofoniens grundbøger og hurtigt blev anerkendt som en grundig og inspirerende rejsefører i det dunkle kulturlandskab mellem inspirerede poeter, bevidste kulturformidlere og den modtagende almues ubevidste eller centralinspirerede sangbehov.

I 1963 kunne Karl Clausen endelig vende tilbage til Kontinentet som leder af det af ham oprettede Sanghistorisk arkiv ved Århus universitet. Dette arkiv og hjemmet i Åbyhøj med den store privatsamling af oplysningstidens sangbøger blev de to centre, hvorfra han arbejdede sig ned i tiden, hjem igen til Sønderjylland og ud blandt de sangglade mennesker i Jylland og på Færøerne. »Kalle« med cigar og båndoptager blev en velkendt figur på de jyske biveje – og resultatet af hans indsamlingsarbejde blev bl. a. en række radioudsendelser om den åndelige sang i Danmark; hvorimod hans store indsamlingsarbejde på Færøerne (se om dette »Folk og Kultur« 1972, s. 167 ff.) aldrig blev slutført pgra. sygdom. Det nationale aspekt i den dansk-tyske brydningskultur blev bl. a. behandlet i »Folkeviser og nymodens sang i Napoleonstiden«, et planlagt trebindsværk, af hvilket kun første del, der handler om sangens kår i Ø. Løgum, udkom i 1968, og som foruden en række tidsdokumenter også indeholder en meget vigtig indledning om 'folkelig sang og folkesang' – en fortsættelse af de metodiske betragtninger, der findes i »Dansk folkesang«. På sin søgen efter historiske vidnesbyrd om sangens kår i Slesvig, fandt han også frem til den interessante »Tønderliste«, der indeholder en fortegnelse fra 1830–47 over ca. 700 danske og tyske viser, som i den nævnte periode blev underkastet censur af politiembedet i Tønder – denne liste er foreløbigt trykt i »Jahrbuch für Volksliedsforschung« 15 (1970) 14–56, og døden satte en stopper for den påtænkte udgave af dette store visestof med kommentar. Det sønderjyske nationalitetsproblem, som det giver sig udtryk i sangen, er også behandlet i artiklerne »Sangen mellem krigen« (1970) og »Den blå sangbog« (1967) – det har måske fået sin mest personlige og prægnante udformning i hans sidste foredrag, der er trykt nedenfor: kulturgrænserne følger ikke altid de politiske og sproglige skel, men går også følelsesmæssigt på tværs i det enkelte menneske. Disse linjer har Karl Clausen forsøgt at efterspore i de sidste to hundrede år – både som objektiv videnskabsmand og som et menneske med dyb forankring i hjemstavns kultur: 'mennesker, jeg i unge år var omgivet af i Sønderjylland, de mange anonyme sangere, for hvem det at synge efter den blå sangbog eller Morten Eskesens sangbog var ensbetydende med at bekræfte et sindelag og indtage en holdning'.

L. Bødker.